

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a șaptea)

7 iulie 2022 *

„Trimitere preliminară – Politica socială – Articolul 153 TFUE – Protecția lucrătorilor – Directiva 2003/88/CE – Organizarea timpului de lucru – Muncă de noapte – Convenție colectivă care prevede o majorare a remunerației pentru munca de noapte efectuată în mod regulat inferioară celei stabilite pentru munca de noapte efectuată în mod ocazional – Egalitate de tratament – Articolul 20 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene – Punere în aplicare a dreptului Uniunii, în sensul articolului 51 alineatul (1) din Carta drepturilor fundamentale”

În cauzele conexate C-257/21 și C-258/21,

având ca obiect cererile de decizie preliminară formulate în temeiul articolului 267 TFUE de Bundesarbeitsgericht (Curtea Federală pentru Litigii de Muncă, Germania), prin deciziile din 9 decembrie 2020, primite de Curte la 22 aprilie 2021, în procedurile

Coca-Cola European Partners Deutschland GmbH

împotriva

L.B. (C-257/21),

R.G. (C-258/21),

CURTEA (Camera a șaptea),

compusă din domnul J. Passer, președinte de cameră, domnul F. Biltgen și doamna M. L. Arastey Sahún (raportoare), judecători,

avocat general: domnul A. Rantos,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru Coca-Cola European Partners Deutschland GmbH, de C. Böttger, Rechtsanwalt;
- pentru L.B. și R.G., de R. Buschmann și A. Kapeller, Prozessbevollmächtigte;

* Limba de procedură: germana.

– pentru Comisia Europeană, de B.-R. Killmann și D. Recchia, în calitate de agenți,

având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatului general,

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererile de decizie preliminară privesc interpretarea Directivei 2003/88/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 4 noiembrie 2003 privind anumite aspecte ale organizării timpului de lucru (JO 2003, L 299, p. 9, Ediție specială, 05/vol. 7, p. 3), precum și a articolului 20 și a articolului 51 alineatul (1) din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „carta”).
- 2 Aceste cereri au fost formulate în cadrul unor litigii între Coca-Cola European Partners Deutschland GmbH (denumită în continuare „Coca-Cola”), pe de o parte, și L.B. (cauza C-257/21) și R.G. (cauza C-258/21) (denumiți în continuare, împreună, „persoanele interesate”), pe de altă parte, în legătură cu majorarea remunerației datorate, în temeiul unei convenții colective, pentru orele de muncă de noapte efectuate.

Cadrul juridic

Dreptul internațional

- 3 Articolul 3 alineatul (1) din Convenția (nr. 171) privind munca de noapte, 1990, a Organizației Internaționale a Muncii (OIM) (denumită în continuare „Convenția OIM privind munca de noapte”) prevede:

„Măsurile specifice impuse de natura muncii de noapte, care le vor cuprinde cel puțin pe cele menționate la articolele 4-10 de mai jos, trebuie luate în favoarea lucrătorilor de noapte în vederea protejării sănătății acestora, pentru a le facilita exercitarea responsabilităților familiale și sociale, pentru a le asigura șanse de dezvoltare a carierei și pentru a le acorda compensațiile adecvate. Astfel de măsuri trebuie de asemenea adoptate în ceea ce privește securitatea și protecția maternității în favoarea tuturor celor care efectuează o muncă de noapte.”

- 4 Articolul 8 din această convenție prevede:

„Compensațiile acordate lucrătorilor de noapte în ceea ce privește timpul de lucru, salariul sau avantaje similare trebuie să recunoască natura muncii de noapte.”

Dreptul Uniunii

- 5 Directiva 2003/88 a fost adoptată în temeiul articolului 137 alineatul (2) CE, devenit articolul 153 alineatul (2) TFUE.

6 Considerentele (1), (2) și (4)-(6) ale acestei directive au următorul cuprins:

„(1) Directiva 93/104/CE a Consiliului din 23 noiembrie 1993 privind anumite aspecte ale organizării timpului de lucru [JO 1993, L 307, p. 18], care stabilește cerințele minime de securitate și sănătate în materie de organizare a timpului de lucru, aplicabile perioadelor de repaus zilnic, pauzelor, repaus[ului] săptămânal, timpul[ui] de lucru maxim săptămânal, concediul[ului] anual, precum și anumit[or] aspecte ale muncii de noapte, munc[ii] în ture și ritmul[ui] muncii, a fost modificată în mod semnificativ; din motive de claritate, este necesară codificarea dispozițiilor în cauză.

(2) Articolul 137 [CE] prevede sprijinirea și completarea de către [Comunitatea Europeană] a acțiunii statelor membre în vederea îmbunătățirii mediului de lucru, cu scopul de a proteja sănătatea și securitatea lucrătorilor; directivele adoptate pe baza articolului menționat trebuie să evite impunerea unor constrângeri administrative, financiare și juridice care să împiedice crearea și dezvoltarea întreprinderilor mici și mijlocii.

[...]

(4) Îmbunătățirea securității, igienei și sănătății lucrătorilor la locul de muncă reprezintă un obiectiv care nu trebuie subordonat considerentelor cu caracter pur economic.

(5) Toți lucrătorii trebuie să dispună de perioade de repaus suficiente; noțiunea de repaus trebuie exprimată în unități de timp, adică în zile, ore sau fracțiuni ale acestora; lucrătorilor din Comunitate trebuie să li se acorde perioade minime de repaus – zilnic, săptămânal și anual – și perioade de pauză adecvate; este, de asemenea, necesar în acest context să se stabilească o limită maximă pentru durata săptămânii de lucru.

(6) Trebuie luate în considerare principiile [OIM] privind organizarea timpului de lucru, inclusiv cele referitoare la munca de noapte.”

7 Articolul 1 din directiva menționată, intitulat „Obiectul și domeniul de aplicare”, prevede la alineatul (1):

„Prezenta directivă stabilește cerințe minime de securitate și sănătate pentru organizarea timpului de lucru.”

8 Articolul 7 din aceeași directivă prevede:

„(1) Statele membre iau măsurile necesare pentru ca orice lucrător să beneficieze de un concediu anual plătit de cel puțin patru săptămâni în conformitate cu condițiile de obținere și de acordare a concediilor prevăzute de legislațiile și practicile naționale.

(2) Perioada minimă de concediu anual plătit nu poate fi înlocuită cu o indemnizație financiară, cu excepția cazului în care relația de muncă încetează.”

9 Articolul 8 din Directiva 2003/88, intitulat „Munca de noapte”, prevede:

„Statele membre iau măsurile necesare pentru a se asigura ca:

(a) timpul normal de lucru al lucrătorilor de noapte să nu depășească în medie opt ore pe parcursul unei perioade de 24 de ore;

- (b) lucrătorii de noapte a căror muncă implică riscuri speciale sau tensiuni fizice sau mintale deosebite să nu muncească mai mult de opt ore pe parcursul unei perioade de 24 de ore în care efectuează muncă de noapte.

În sensul literei (b), lucrul care implică riscuri speciale sau tensiuni fizice sau mintale deosebite este definit de legislațiile și practicile naționale sau prin convenții colective sau acorduri încheiate între partenerii sociali, luând în considerare efectele și riscurile inerente muncii de noapte.”

- 10 Potrivit articolului 9 din această directivă, intitulat „Controlul medical și transferul lucrătorilor de noapte la munca de zi”:

„(1) Statele membre iau măsurile necesare pentru ca:

- (a) lucrătorii de noapte să beneficieze de un control medical gratuit înaintea numirii și la intervale regulate ulterior;

- (b) lucrătorii de noapte care au probleme de sănătate recunoscute ca fiind în legătură cu munca de noapte să fie transferați, ori de câte ori este posibil, la muncă de zi pentru care sunt calificați.

(2) Controlul medical gratuit prevăzut la alineatul (1) litera (a) trebuie să respecte principiul secretului medical.

(3) Controlul medical gratuit prevăzut la alineatul (1) litera (a) poate fi efectuat în cadrul sistemului național de sănătate.”

- 11 Articolul 10 din directiva menționată, intitulat „Garanții pentru munca de noapte”, prevede:

„Statele membre pot condiționa munca anumitor categorii de lucrători de noapte de anumite garanții, în condițiile prevăzute de legislațiile și practicile naționale, în cazul lucrătorilor care sunt expuși unor riscuri de securitate sau sănătate, generate de munca în schimbul de noapte.”

- 12 Articolul 11 din aceeași directivă, intitulat „Informarea cu privire la folosirea regulată a lucrătorilor în schimbul de noapte”, prevede:

„Statele membre iau măsurile necesare pentru a se asigura că angajatorii care folosesc în mod regulat lucrători de noapte informează autoritățile competente despre aceasta, la cererea lor.”

- 13 Articolul 12 din directiva menționată, intitulat „Protecția în materie de securitate și sănătate”, prevede:

„Statele membre iau măsurile necesare pentru a se asigura că:

- (a) lucrătorii de noapte și cei în schimburi beneficiază de un nivel de protecție în materie de securitate și de sănătate adaptat naturii muncii lor;

- (b) lucrătorii de noapte și cei în schimburi dispun în orice moment de servicii sau mijloace corespunzătoare de protecție și prevenire în materie de securitate și sănătate echivalente cu cele aplicabile celorlalți lucrători.”

14 Potrivit articolului 13 din această directivă, intitulat „Ritmul de lucru”:

„Statele membre iau măsurile necesare pentru ca angajatorul care preconizează să organizeze munca în conformitate cu un anumit ritm să țină cont de principiul general al adaptării muncii la lucrător, în special în vederea atenuării muncii monotone și a muncii într-un ritm predeterminat, în funcție de tipul de activitate și de cerințele de securitate și sănătate, în special în ceea ce privește pauzele pe parcursul timpului de lucru.”

Dreptul german

15 Articolul 3 din Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland (Legea fundamentală a Republicii Federale Germania) din 23 mai 1949 (BGBl. 1949 I, p. 1), în versiunea aplicabilă litigiului principal, prevede:

„(1) Toate ființele umane sunt egale în fața legii.

(2) Bărbații și femeile sunt egali în drepturi. Statul încurajează realizarea în fapt a egalității de drepturi între bărbați și femei și acționează în vederea eliminării dezavantajelor existente.

(3) Nimeni nu trebuie să fie discriminat sau privilegiat pe motive de sex, de ascendență, de rasă, de limbă, de patrie și de originea sa, de opinia sa, de opiniile sale religioase sau politice. Nimeni nu trebuie să fie discriminat din cauza handicapului său.”

16 Articolul 7 din Manteltarifvertrag zwischen dem Verband der Erfrischungsgetränke-Industrie Berlin und Region Ost eV und der Gewerkschaft Nahrung-Genuss -Gaststätten Hauptverwaltung (Convenția colectivă generală încheiată între Uniunea industriei băuturilor răcoritoare din Berlin și din regiunea Est e.V. și Biroul central al sindicatului Alimentație, degustare, unități de alimentație publică) din 24 martie 1998 (denumită în continuare „MTV”) prevede la alineatele 1 și 3, referitoare la „Plata suplimentară pentru munca efectuată în timpul nopții, duminica și în zilele de sărbătoare legală”:

„1. Următoarele majorări de remunerație se plătesc pentru munca efectuată în timpul nopții, duminica și în zilele de sărbătoare legală:

Ore suplimentare începând cu 41 de ore pe săptămână 25 %

Ore suplimentare de noapte începând cu 41 de ore pe săptămână 50 %

Muncă de noapte efectuată în mod regulat începând cu anul 1998 17,5 %

Muncă de noapte efectuată în mod regulat începând cu anul 1999 20 %

Muncă de noapte efectuată în mod ocazional începând cu anul 1998 40 %

Muncă de noapte efectuată în mod ocazional începând cu anul 1999 50 %

[...]

3. Majorările de remunerație sunt calculate pe baza remunerației globale prevăzute de convenția colectivă.”

Litigiile principale și întrebările preliminare

- 17 Persoanele interesate au efectuat muncă de noapte în regim de muncă în schimburi pentru Coca-Cola, o întreprindere din industria băuturilor care a încheiat o convenție colectivă la nivelul întreprinderii cu Gewerkschaft Nahrung-Genuss-Gaststätten (sindicatul Alimentație, degustare, unități de alimentație publică), potrivit căreia i se aplică dispozițiile MTV.
- 18 L.B. a efectuat în perioada cuprinsă între luna decembrie 2018 și luna iunie 2019, muncă de noapte în mod regulat, în sensul MTV, pentru care a beneficiat de o majorare a remunerației cu 20 % pe oră.
- 19 R.G. a efectuat, în luna decembrie 2018 și în luna ianuarie 2019, precum și în perioada cuprinsă între luna martie și luna iulie 2019, muncă de noapte în mod regulat, în sensul MTV, pentru care remunerația sa a fost majorată cu 25 % pe oră.
- 20 Considerând că prin prevederea unei majorări mai mari a remunerației pentru munca de noapte efectuată în mod ocazional decât cea stabilită pentru munca de noapte efectuată în mod regulat MTV institua o diferență de tratament contrară principiului egalității de tratament în sensul articolului 3 din Legea fundamentală a Republicii Federale Germania și al articolului 20 din cartă, persoanele interesate au introdus fiecare câte o acțiune la Arbeitsgericht (Tribunalul pentru Litigii de Muncă, Germania) de a cărui jurisdicție aparțineau în speță, în vederea obținerii pentru perioadele în cauză a plății cuantumului care corespundea diferenței dintre remunerațiile pe care le-au primit și cele datorate prin aplicarea cotelor de majorare prevăzute de MTV pentru munca de noapte efectuată în mod ocazional. În această privință au susținut că persoanele care lucrează în mod regulat noaptea erau expuse unor riscuri de sănătate și unor perturbări ale mediului lor social semnificativ mai importante decât cele care lucrau noaptea numai ocazional.
- 21 Coca-Cola a considerat, dimpotrivă, că munca de noapte efectuată în mod ocazional era mult mai puțin frecventă decât munca de noapte efectuată în mod regulat și că majorarea mai mare a remunerației aplicabilă muncii de noapte efectuată în mod ocazional era justificată în special de faptul că în general aceasta presupunea muncă suplimentară. În plus, munca de noapte efectuată în mod regulat ar da dreptul la avantaje suplimentare, în special în ceea ce privește concediile. Majorarea mai ridicată a remunerației pentru munca de noapte efectuată în mod ocazional ar viza nu numai compensarea constrângerilor aferente acestui tip de muncă, ci și descurajarea unui angajator de a recurge la aceasta, intervenind în mod spontan în timpul liber și în viața socială a angajaților săi.
- 22 Întrucât acțiunile formulate de persoanele interesate au fost respinse de Arbeitsgericht (Tribunalul pentru Litigii de Muncă), acestea au declarat apel împotriva hotărârilor acestei instanțe la Landesarbeitsgericht Berlin-Brandenburg (Tribunalul Superior pentru Litigii de Muncă din Berlin-Brandenburg, Germania), care le-a recunoscut drepturile pentru o parte dintre perioadele în cauză, însă le-a declarat prescrise în rest.
- 23 Coca-Cola a formulat recursuri împotriva acestor hotărâri la Bundesarbeitsgericht (Curtea Federală pentru Litigii de Muncă, Germania), care este instanța de trimitere.

- 24 Această instanță ridică problema, în ipoteza în care cartă ar fi aplicabilă în speță, a compatibilității cu aceasta a unei dispoziții dintr-o convenție colectivă care prevede o majorare a remunerației pentru munca de noapte, în special a aspectului dacă diferența de tratament dintre munca de noapte efectuată în mod regulat și munca de noapte efectuată în mod ocazional, rezultată din articolul 7 alineatul 1 din MTV, este conformă cu articolul 20 din cartă.
- 25 În aceste condiții, Bundesarbeitsgericht (Curtea Federală pentru Litigii de Muncă) a hotărât să suspende judecarea cauzelor și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare, formulate în termeni identici în cauzele C-257/21 și C-258/21:

„1) Un regim prevăzut de un contract colectiv de muncă pune în aplicare Directiva 2003/88/CE privind timpul de lucru în sensul articolului 51 alineatul (1) prima teză din [cartă] atunci când regimul prevăzut de contractul colectiv de muncă stipulează o compensație mai ridicată pentru munca de noapte cu caracter ocazional decât pentru munca de noapte cu caracter regulat?

2) În cazul unui răspuns afirmativ la prima întrebare:

Este compatibil cu articolul 20 din [cartă] un regim prevăzut de un contract colectiv de muncă ce stipulează o compensație mai ridicată pentru munca de noapte cu caracter neregulat decât pentru munca de noapte cu caracter regulat, în cazul în care prin aceasta se urmărește ca, pe lângă efectele nocive ale muncii de noapte asupra sănătății, să se compenseze inconvenientele cauzate de posibilitatea redusă de planificare a muncii de noapte cu caracter ocazional?”

Cu privire la conexarea cauzelor C-257/21 și C-258/21

- 26 Prin decizia președintelui Curții din 26 mai 2021, cauzele C-257/21 și C-258/21 au fost conexe pentru buna desfășurare a fazei scrise și a fazei orale ale procedurii, precum și în vederea pronunțării hotărârii.

Cu privire la cererile având ca obiect deschiderea fazei orale a procedurii

- 27 Prin scrisorile depuse la grefa Curții la 10 martie 2022 și la 13 iunie 2022, persoanele interesate au solicitat deschiderea fazei orale a procedurii, exprimându-și dezacordul, pe de o parte, cu decizia de judecare a cauzelor fără concluzii ale avocatului general și, pe de altă parte, cu observațiile Comisiei Europene.
- 28 În această privință trebuie arătat că, potrivit articolului 76 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, la propunerea judecătoarei raportoare, după ascultarea avocatului general, Curtea a decis să nu organizeze o ședință de audiere a pledoariilor, apreciind, după lectura observațiilor depuse în cursul fazei scrise a procedurii, că este suficient de informată pentru a se pronunța în prezentele cauze.
- 29 În plus, trebuie amintit că, în temeiul articolului 83 din Regulamentul de procedură, Curtea poate oricând să dispună, după ascultarea avocatului general, deschiderea sau redeschiderea fazei orale a procedurii, în special atunci când consideră că nu este suficient de lămurită sau atunci când o parte a invocat, după închiderea acestei faze, un fapt nou de natură să aibă o influență decisivă

asupra deciziei sale sau atunci când cauza trebuie soluționată pe baza unui argument care nu a fost pus în discuția părților ori a persoanelor interesate menționate la articolul 23 din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene.

- 30 În speță, Curtea consideră, după ascultarea avocatului general, că dispune de toate elementele necesare pentru a răspunde la întrebările adresate de instanța de trimitere.
- 31 În consecință, este necesar să se respingă cererile persoanelor interesate de deschidere a fazei orale a procedurii.

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la admisibilitate

- 32 Comisia susține că cererile de decizie preliminară sunt inadmisibile, având în vedere că instanța de trimitere nu ar fi demonstrat că interpretarea Directivei 2003/88 era necesară pentru ca ea să poată soluționa litigiile principale, întrebările adresate având ca obiect numai interpretarea cartei. Or, în măsura în care aceste litigii nu ar intra în domeniul de aplicare al Directivei 2003/88, nu s-ar pune problema interpretării cartei.
- 33 În acest sens trebuie amintit că procedura trimiterii preliminare prevăzută la articolul 267 TFUE stabilește o cooperare strânsă între instanțele naționale și Curte, întemeiată pe repartizarea funcțiilor între acestea, și constituie un instrument cu ajutorul căruia Curtea furnizează instanțelor naționale elementele de interpretare a dreptului Uniunii care le sunt necesare pentru soluționarea litigiilor asupra cărora urmează să se pronunțe [Hotărârea din 23 noiembrie 2021, IS (Nelegalitatea ordonanței de trimitere), C-564/19, EU:C:2021:949, punctul 59 și jurisprudența citată].
- 34 Potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, numai instanța națională care este sesizată cu soluționarea litigiului și care trebuie să își asume răspunderea pentru hotărârea judecătorească ce urmează a fi pronunțată are competența să aprecieze, luând în considerare particularitățile cauzei, atât necesitatea unei decizii preliminare pentru a fi în măsură să pronunțe propria hotărâre, cât și relevanța întrebărilor pe care le adresează Curții. În consecință, în cazul în care întrebările adresate privesc interpretarea dreptului Uniunii, Curtea este, în principiu, obligată să se pronunțe [Hotărârea din 23 noiembrie 2021, IS (Nelegalitatea ordonanței de trimitere), C-564/19, EU:C:2021:949, punctul 60 și jurisprudența citată].
- 35 Rezultă că întrebările privind dreptul Uniunii beneficiază de o prezumție de relevanță. Curtea poate refuza să se pronunțe asupra unei întrebări preliminare adresate de o instanță națională numai dacă este evident că interpretarea solicitată a dreptului Uniunii nu are nicio legătură cu realitatea sau cu obiectul litigiului principal, atunci când problema este de natură ipotetică sau atunci când Curtea nu dispune de elementele de fapt și de drept necesare pentru a răspunde în mod util la întrebările care i-au fost adresate [Hotărârea din 23 noiembrie 2021, IS (Nelegalitatea ordonanței de trimitere), C-564/19, EU:C:2021:949, punctul 61 și jurisprudența citată].
- 36 În speță trebuie să se constate că din cererile de decizie preliminară, precum și din modul de redactare a întrebărilor adresate reiese că interpretarea Directivei 2003/88 este necesară pentru a răspunde la întrebarea dacă articolul 7 alineatul 1 din MTV pune în aplicare această directivă, în sensul articolului 51 alineatul (1) din cartă.

37 În aceste condiții, argumentele invocate de Comisie, care privesc interpretarea Directivei 2003/88 și care țin, așadar, de examinarea pe fond a cererilor de decizie preliminară, nu pot răsturna prezumția de relevanță a întrebărilor adresate de instanța de trimitere (a se vedea prin analogie Hotărârea din 22 octombrie 2020, Sportingbet și Internet Opportunity Entertainment, C-275/19, EU:C:2020:856, punctul 36).

38 În consecință, întrebările preliminare sunt admisibile.

Cu privire la prima întrebare

39 Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă o dispoziție dintr-o convenție colectivă care prevede o majorare mai mare a remunerației pentru munca de noapte efectuată în mod ocazional decât cea stabilită pentru munca de noapte realizată în mod regulat pune în aplicare Directiva 2003/88, în sensul articolului 51 alineatul (1) din cartă.

40 În conformitate cu articolului 51 alineatul (1) din cartă, dispozițiile sale se adresează statelor membre numai în cazul în care acestea pun în aplicare dreptul Uniunii și, potrivit unei jurisprudențe constante, noțiunea de „punere în aplicare a dreptului Uniunii”, în sensul dispoziției menționate, implică existența unei legături între un act din dreptul Uniunii și măsura națională în discuție care depășește proximitatea materiilor respective sau efectele indirecte ale unei materii asupra celeilalte, ținând seama de criteriile de apreciere definite de Curte (Hotărârea din 28 octombrie 2021, Komisia za protivodeystvie na koruptsiyata i za otnemane na nezakonno pridobitoto imushtestvo, C-319/19, EU:C:2021:883, punctul 44 și jurisprudența citată).

41 În acest context, Curtea a concluzionat în special în sensul inaplicabilității drepturilor fundamentale ale Uniunii în raport cu o reglementare națională ca urmare a faptului că dispozițiile Uniunii din domeniul în cauză nu impuneau nicio obligație specifică statelor membre cu privire la situația în discuție în litigiul principal. Așadar, simplul fapt că o măsură națională aparține unui domeniu în care Uniunea dispune de competențe nu o poate plasa în domeniul de aplicare al dreptului Uniunii și, pe cale de consecință, nu poate atrage aplicabilitatea cartei [Hotărârea din 14 octombrie 2021, INSS (Pensie de văduvă bazată pe concubinaj), C-244/20, nepublicată, EU:C:2021:854, punctul 61 și jurisprudența citată].

42 Pe de altă parte, din jurisprudența Curții reiese de asemenea că, atunci când dispozițiile dreptului Uniunii în domeniul în cauză nu reglementează un aspect și nu impun nicio obligație specifică statelor membre în privința unei situații date, dispoziția dintr-o convenție colectivă încheiată între partenerii sociali cu privire la acest aspect se situează în afara domeniului de aplicare al cartei, iar situația în cauză nu poate fi apreciată în raport cu dispozițiile acesteia din urmă (Hotărârea din 19 noiembrie 2019, TSN și AKT, C-609/17 și C-610/17, EU:C:2019:981, punctul 53, precum și jurisprudența citată).

43 Prin urmare, trebuie să se verifice dacă Directiva 2003/88 reglementează majorarea remunerației lucrătorilor pentru munca de noapte în discuție în litigiul principal și impune o obligație specifică în privința unor astfel de situații.

44 În speță, instanța de trimitere consideră în esență că articolul 7 alineatul 1 din MTV poate intra, pe de o parte, sub incidența articolelor 8-13 din Directiva 2003/88 și, pe de altă parte, a articolului 3 alineatul (1) și a articolului 8 din Convenția OIM privind munca de noapte coroborate cu considerentul (6) al acestei directive.

- 45 Or, în primul rând, este necesar să se menționeze că, exceptând situația specială referitoare la concediul anual plătit prevăzută la articolul 7 alineatul (1) din Directiva 2003/88, această directivă se limitează să reglementeze anumite aspecte ale organizării timpului de lucru în vederea asigurării protecției securității și a sănătății lucrătorilor, așa încât, în principiu, nu se aplică în privința remunerării lucrătorilor [a se vedea în acest sens Hotărârile din 9 martie 2021, Radioteleviziya Slovenija (Perioadă de permanență într-un loc izolat), C-344/19, EU:C:2021:182, punctul 57, și Stadt Offenbach am Main (Perioadă de permanență a unui pompier), C-580/19, EU:C:2021:183, punctul 56].
- 46 Astfel, reiese atât din articolul 137 CE, devenit articolul 153 TFUE, care constituie temeiul juridic al Directivei 2003/88, cât și din însuși modul de redactare a articolului 1 alineatul (1) din această directivă, coroborat cu considerentele (1), (2) (4) și (5), că directiva menționată are ca obiectiv să stabilească cerințe minime care au rolul de a ameliora condițiile de viață și de muncă ale lucrătorilor printr-o apropiere a legislației, în special a dispozițiilor naționale privind timpul de lucru (a se vedea în acest sens Hotărârea din 20 noiembrie 2018, Sindicatul Familia Constanța și alții, C-147/17, EU:C:2018:926, punctul 39 și jurisprudența citată).
- 47 Pe de altă parte, în conformitate cu alineatul (5), articolul 153 TFUE nu se aplică nici remunerațiilor, nici dreptului de asociere, nici dreptului la grevă și nici dreptului la lock-out. Această excepție își găsește rațiunea de a fi în faptul că stabilirea nivelului remunerațiilor ține de autonomia contractuală a partenerilor sociali la nivel național, precum și de competența statelor membre în materie. În aceste condiții, s-a considerat adecvat, în stadiul actual al dreptului Uniunii, să se excludă stabilirea nivelului remunerațiilor de la o armonizare realizată în temeiul articolului 136 CE și următoarelor (devenite articolul 151 TFUE și următoarele) (Hotărârea din 15 aprilie 2008, Impact, C-268/06, EU:C:2008:223, punctul 123 și jurisprudența citată).
- 48 Este adevărat că articolele 8-13 din Directiva 2003/88 privesc munca de noapte. Aceste articole nu privesc însă decât durata și ritmul muncii de noapte (articolele 8 și, respectiv, 13 din această directivă), protecția sănătății și a securității lucrătorilor de noapte (articolele 9, 10 și 12 din directiva amintită) și informarea autorităților competente (articolul 11 din aceeași directivă). Prin urmare, articolele menționate nu reglementează remunerarea lucrătorilor pentru munca de noapte și nu impun, în consecință, nicio obligație specifică statelor membre în privința situațiilor în discuție în litigiul principal.
- 49 În al doilea rând, este necesar să se sublinieze că nici articolul 3 alineatul (1) și nici articolul 8 din Convenția OIM privind munca de noapte coroborate cu considerentul (6) al Directivei 2003/88 nu impun, în temeiul dreptului Uniunii, obligații specifice statelor membre privind majorarea remunerației lucrătorilor pentru munca de noapte.
- 50 Desigur, articolul 3 alineatul (1) din Convenția OIM privind munca de noapte prevede că trebuie luate măsuri specifice impuse de natura muncii de noapte în favoarea lucrătorilor, inclusiv să li se acorde compensațiile corespunzătoare, în timp ce articolul 8 din această convenție prevede că compensațiile acordate lucrătorilor de noapte în ceea ce privește timpul de lucru, salariul sau avantaje similare trebuie să recunoască natura muncii de noapte.
- 51 Cu toate acestea, trebuie arătat că, întrucât Uniunea nu a ratificat convenția menționată, aceasta din urmă nu are, prin ea însăși, valoare juridică obligatorie în ordinea juridică a Uniunii și că nici considerentul (6) al Directivei 2003/88 nu conferă efect obligatoriu aceleiași convenții (a se vedea prin analogie Hotărârea din 3 septembrie 2015, Inuit Tapiriit Kanatami și alții/Comisia, C-398/13 P, EU:C:2015:535, punctul 64).

- 52 Prin urmare, majorarea remunerației lucrătorilor pentru munca de noapte în discuție în litigiul principal, prevăzută la articolul 7 alineatul 1 din MTV, nu intră în domeniul de aplicare al Directivei 2003/88 și nu se poate considera că pune în aplicare dreptul Uniunii, în sensul articolului 51 alineatul (1) din cartă.
- 53 Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, trebuie să se răspundă la prima întrebare că o dispoziție dintr-o convenție colectivă care prevede o majorare mai mare a remunerației pentru munca de noapte efectuată în mod ocazional decât cea stabilită pentru munca de noapte realizată în mod regulat nu pune în aplicare Directiva 2003/88, în sensul articolului 51 alineatul (1) din cartă.

Cu privire la a doua întrebare

- 54 Având în vedere răspunsul dat la prima întrebare, nu este necesar să se răspundă la a doua întrebare.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 55 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a șaptea) declară:

O dispoziție dintr-o convenție colectivă care prevede o majorare mai mare a remunerației pentru munca de noapte efectuată în mod ocazional decât cea stabilită pentru munca de noapte realizată în mod regulat nu pune în aplicare Directiva 2003/88/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 4 noiembrie 2003 privind anumite aspecte ale organizării timpului de lucru, în sensul articolului 51 alineatul (1) din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene.

Semnături